

Gulyás Péter Pál

BESZÉLGETÉS A TIHANYI VISSZHANGGAL

Jó ideje, mindhiába hessegetem, bumerángxént tér vissza hozzám a gondolat, hogy a Balatonnak, mondjuk ki nyíltan, kézen-közön elsinkófálódott a mítosza. Pedig megvolt, s oly régi, oly nemes por ülepedett rá, mint az óborok opálos üvegére. Megvolt a legenda, miként dukál, pont miként másoknak, miként a fehér vízhabokat hörgő, sziklacsipkével kivert peremű görög tájnak, vagy akár a holdbélien ragyogó, sivárságában is búbajos Szentföld-övezetnek, melynek hallatán önkéntelenül is haptákba vágja magát a lélek, legendáira gondolva. Miért szendereg hát a Balaton őselegendája, eredettörténete? Nem illene csipkerózsika-álmából felébreszteni? Miért nem jut egyből az eszükbe szent tavunk neve hallatán? Pedig igaz van a furmányos Lukiánosznak, aki, és most tessék kinyitni a füleket, hogy mit is vall, okkal-joggal: „ha valaki Hellászból kivesztené a mondákat, semmi sem menthetné meg az éhhaláltól az idegenvezetőket, hisz a pusztá igazságot az idegenek közül ingyen se hallgatná meg a kutya se”.

Szóval, a Balaton eredetileg egy óriás volt, s az teszi őt számunkra különösen érdekessé fajtájából, hogy ő volt a legutolsó titán. Még szép, hogy óriás volt, hisz az Ég is, Föld is emberformációt mutatott azokban a legendaszülő időkben. Ennek emlékeként a Balaton ma is emberi lényként sóhajtozik, dühöng, mert bizony szeszélyes a természete: hol „szelíd”, hol „haragos”, vagy éppen tébolyodott örült, hullámaival az Eget nyaldossa, de úgy, hogy amikor a tó kinyújtózkodik, égis éró hullámáról az ember akár fel is ugorhatna az Égbe.

Mert régen élt a táj, éltek a fák, a hegyek persze mind megkövült óriások, a Szél is lelkes lény volt, megannyi csintalanság elkövetője. Csontvári a harmadik szemével még látta, s le is festette ezt a világot, a táj őselkét, s Csokonai is milyen jóízűeket diskurált a Tihany hegy ősisensége lelkével, az Echóval, hisz méltóbb beszélgetőpartnere aligha akadhatott ebben az Árkádiájában.

Tehát, a legenda szerint Balaton nem akármelyik óriás volt, hanem – miként Ady – fajtája utolsó reprezentánsa. Miért mindig az óriások halnak ki? Szóval, hogy felelevenítsem az ő különös s az utókor számára oly fontos történetét, volt ennek a mi Balatonunknak egy remekbe sikeredett leánya, a tipp-topp Haláp. Neki illett volna utolsóknak lennie nemzedékéből, ámde egy váratlan fordulattal apja előtt vetette magát a Halál karjaiba. Más ölelő karra ugyanis sajnálatos mód nemigen számíthatott. Kérője honnan akadt volna, hisz fajtája fogta magát, s kihalt, s

semmifajta kompatibilis férfiember nem volt számára elérhető. És úgy látszik, ő, mármint Haláp oly találekony sem volt, mint ősatyánk. Lót leányai, akik a jól ismert csodás bibliamesében frappánsan kiszolgálták magukat... Kínjában a mi nádszálderekű, aranyhajú óriásleányunknak egy emberbarátnővel kellett beérnie. Barátságuk már csak fiziológiásan sem lehetett zökkenőmentes, hisz a kis emberleány, miként Gulliver az óriások birodalmában, nyilván rekedtre próbálta magát, ha szóváltásra került köztük sor. Az óriásleány szavai, gondolom, szélviharként hatottak, de hát ez már az ő gondjuk-bajuk, nyilván ideig-óráig elszórakoztatták egymást. Ámde egyszer ennek is vége lett, mert az emberleányka végül is csatlakozott embertársaihoz, egy szép nap Halápot kurtán-furcsán faképnél hagyva.

Halápnak tehát apján kívül senkije se maradt, akivel már nyilván egymás agyát ették, nem tudtak újat mondani egymásnak, s ez a szegény, gyönyörűség, s elsősorban jobb sorsra érdemes óriásleány fogja magát, aláveti magát a halálba, s mire apja észbe kap, ő már hajnalra hegygyé is változott. Balaton titánunk, aki eddig okkal-joggal hihette, hogy nem neki, hanem leányának kell az utolsó előtti óriásnak lennie a földkerekségen, bizony, csalatkozott. És azon a véres hajnalon szembesül a szörnyű valósággal – azóta véresek a hajnalok – s rádöbben, hogy hiába nevelte, okította szépre, nincs többé kit frocliznia.

Balaton szörnyű fájdalomban összeszedi minden erejét, hogy végezzen tán az egész Mindenséggel: kiszakítja a régi világ oltárát, - ami alighanem épp az eget tartó világoszlop – s egy valóságos dilúvium veszi kezdetét. Összedül a régi világ, ámde mi keletkezik helyén, másnap reggelre? Egy eszméletlenül gyönyörű tó fogadja e hajnalon az ébredező természetet, a Vadkacsákat, Sirályokat, és Fűvet, a Harmatot, és a Gólyakalifákat, és a kis kártékony emberiséget.

Balaton titán volt tehát az, aki valamilyen trükkel, tán fején átbucskázva e ragyogó opálszínű tóvá átváltozott, nyújtózkodott egyet, s széltében-hosszában betöltötte a betöltendő medret.

Kedves, drága Ekhó, aki Csokonaival is oly jóízűen eldiskuráltál! Nem érdemelné meg mondjuk ez a legenda, hogy valami módon rekonstruáljuk, hogy a Balaton hallatán mindenkinek ez a titán és leánya jusson legelőbb eszébe, mert legyen a jelszónk Lukiános, aki mit is mondott? „Ha valaki Hellászból kivesztené a mondákat, semmi sem menthetné meg az éhhaláltól az idegenvezetőket, hisz a pusztá igazságot az idegenek közül ingyen se hallgatná meg a kutya se.”

(Bertha Bulcsú-díjas esszé, 2008)